

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op dinsdag 10 december 1968

De voorzitter, prof. van Boven, deelt mede dat blijkens schrijven van 2 dec. de Minister van Justitie besloten heeft: „de na 26 november 1968 verstreken duur van de te Maastricht gevestigde vereniging Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, op welke betrekking had het K.B. van 20 februari 1947, Nr 31, te verlengen met een tijdvak van 29 jaren, zodat de aldus verlengde duur na 26 november 1997 zal zijn verstreken”.

De heer Darnen opent een discussie over de vogelvangst in België, waar volgens de berichten 15 à 20 miljoen vogels in een seizoen gevangen zouden worden. De voorzitter verzekert de vergadering dat ook in België alom tegen deze massale onttrekking van zangvogels aan de natuur geprotesteerd wordt. De heer van Nieuwenhoven constateert vergeleken met 10 jaar geleden toch duidelijke vooruitgang: geleidelijk worden in België maatregelen doorgevoerd ter beperking van de vangst, waarnaast vooral veel aandacht besteed wordt aan de opvoeding van de jeugd via radio, t.v. en school. Deze zal zeker bij een volgende generatie vruchten afwerpen. Wij gaan hier in Nederland ondanks onze wet, die alle in Europa broedende vogelsoorten bescherming geeft, niet vrij uit: door onvoldoende controle wordt de vogelwet niet nageleefd: men kan hier ter plaatse vogels kopen die uit België zijn aangevoerd, of in de stad zelf gevangen worden. Er zijn notenkraakjes verkocht voor f 40,— per stuk.; putters, sijsjes, vinken, enz. zijn onder de toonbank te koop; het is zelfs mogelijk een levende buizerd, valk of uil op bestelling te verkrijgen.

Mej. Chambille hoorde ergens in huis een egel met zijn stekels langs de buitenmuur schuren, zoals bij inspectie bleek. Op de vraag waarom egels zo graag op autowegen verschijnen en daar dan overreden worden zegt de heer van Noorden eens gelezen te hebben dat de lang warm blijvende asfaltwegen kikkers aantrekken waarop de egels zouden afkomen. Het is overigens de vraag of deze dieren zich zoveel meer op autowegen ophouden dan elders. Men ziet ze er eerder. Ze brengen zichzelf niet in veiligheid wanneer er gevaar dreigt!

De heer ter Horst zag enkele weken geleden bij inspectie van vogelnestkastjes in het Savelsbos liefst drie eikelmuisen tegelijk, in een kastje, in diepe slaap.

De heer Vic. Janssen zag op 3 december j.l. in de natuurwachtershut te Stokhem (Wylre) een hazelmuis in winterslaap.

De heer J. Felder meent dat de hazelmuis in de Vijlenerbossen speciaal in de jonge aanplantingen voorkomt.

Br. Virgilius toont de vijf inheemse *Crabro*-soorten en wijdt even uit over de verschillen tussen deze dieren.

Het is de heer van Noorden opgevallen dat de appels dit jaar alle asymmetrisch zijn: op het niet uitgegroeide deel zit een overlangs lopende kerklijst. De heer van Nieuwenhoven verklaart dit verschijnsel als een gevolg van de zware nachtvorsten in april.

De heer ter Horst trof op 14 XI een kerkuil half dood aan in een boerderij aan de Hogeweg te Voerendaal. Gebracht bij bewaker staatsbosbeheer Demollin, daar helaas dood gegaan. Kadaver opgezonden naar het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Een minder prettige mededeling, aldus spr. is het constateren van een ernstige natuurvernieling in het prachtige en natuurwetenschappelijk belangrijke bronnetjesbos van de gemeente Geulle. Daar is in een uiterst steile boshelling een ongelooflijk grote hoeveelheid drijfsand gedeponeerd — kennelijk met goedkeuring en medeweten van deze gemeente — die aldaar — een bosperceel ten westen van Moorveld — het gehele hellingbos met houtopstand, bodemvegetatie en bronnetjes in de helling heeft verwoest.

Het lijkt op een complete aardverschuiving en men moet zich dus afvragen hoe de gemeente Geulle heeft kunnen medewerken aan het vernietigen van zo iets moois; en hiermede „de kip met de gouden eieren” aan het slachten is.

Ook vanuit ons Genootschap zou hierover een misnoegen moeten worden uitgesproken met het dringend verzoek dergelijke werken vooral nooit meer in zulke waardevolle natuurgebieden (het is nota bene een z.g. meldingsgebied!) te laten uitvoeren.

Tot slot volgen enige vogelwaarnemingen uit 1968 van de heer Kemp:

Op 21 IX was er in de Ospelse Peel 1 Drie-

teenstrandloper (*Calidris alba*); tegen de avond kwamen er 44 Wulpen (*Numenius arquata*) bijeen om te overnachten.

Twee Ooievaars (*Ciconia ciconia*) waren op 13 X te Valkenburg, alsmede 1 Smelleken (*Falco columbarius*), dat een zwaluw „sloeg”. Een ander Smelleken zag ik op 7 XI bij Itteren.

Bij Stevensweert waren er op 26 X, 2 wijfjes Grote Zeeëend (*Melanitta fusca*), 1 wijfje Zwarte zeeëend (*Melanitta nigra*), alsmede 2 Zwanen, vermoedelijk 2 Kleine zwanen (*Cygnus Bewickii*). Zwanen zwerven vanaf die datum rond langs de Maas van Stevensweert tot ten N. Van Roermond; zo bijv. op 17 XI 14 Kleine Zwanen (*Cygnus Bewickii*) en 3 Wilde zwanen (*Cygnus cygnus*) bij Stevensweert.

Op 7 XI was er 1 Parelduiker (*Gavia arctica*) te Itteren en op 13 XI één, vermoedelijk het zelfde exemplaar, te Eysden. Bij zonlicht was de „blok”-tekening op rug en dichtgeslagen vleugels goed te zien met de 15x60 kijker.

Eén Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*) was op 10 XI bij Stevensweert, en op 17 XI 1 exemplaar bij Linne.

Tussen de Kieviten waren op 1 XII 2 Goudplevieren (*Pluvialis apricaria*) bij Stevensweert, verder 2 Wulpen (*Numenius arquata*) (december-waarneming in het binnenland), alsmede 1 Dodaars (*Podiceps ruficollis*), die tegen het vallen van de avond nog zijn volledige „zang”-strofe liet horen.

Diezelfde dag was er bij Linne 1 wijfje Brilduiker (*Bucephala clangula*).

Op 10 XI waren 32 Futen (*Podiceps cristatus*) bij Stevensweert en 8 exx. bij Linne en op 30 XI 1 ex. op de plas bij de Kluis te Geleen.

Op diezelfde dag waren er 36 Blauwe reigers (*Ardea cinerea*) bij Stevensweert en op 23 XI waren er 22 exx. bij Borgharen.

De eerste Stormmeeuw (*Larus canus*) van het najaar zag ik op 7 XI bij Eysden, 1 imm. ex., en later o.a. 3 ad. en ca 6 imm. ex. bij Linne op 1 XII.

Van de Zilvermeeuw (*Larus argentatus*) nam ik slechts 1 ad. ex. waar en wel op 17 XI bij Linne, maar meerdere exx. in onvolwassen kleeid o.a. 3 overvliegend bij Stevensweert op 1 XII.

Van de Kokmeeuwen (*Larus ridibundus*) kwamen ca 1000 exx. „roesten” bij Itteren op 20 XI en ca 700 exx. bij Stevensweert op 1 XII.

Verder nam ik bij Itteren waar:

1 ♂ Krooneend (*Netta rufina*) in overgangskleeid o.a. met het zwart oplopend in de nek naar de achter-kop, op 20 XI, overigens opmerkelijk tam;

1 Middelste zaagbek (*Mergus serrator*) op 28 XI, en voorts verbleven aldaar sedert 13 XI steeds Tafeleenden (*Aythya ferina*), tot 36 exx. toe, en Kuifeenden (*Aythya fuligula*) tot 10 exx. toe.

Naar aanleiding van de vele ornithologische bijzonderheden die op de vergaderingen van het genootschap ter sprake komen, en die o.m. in de dagboeken van de bewakers van natuurreservaten van het Staatsbosbeheer in Limburg staan vermeld, drong zich de gedachte op of al die op zich zelf staande gegevens her en der in Limburg verzameld door voortgezet teamwork niet veel aan inhoud zouden winnen. Zou er op dit gebied door coördinatie niet meer te bereiken zijn? De voorzitter wil hierover gaarne contact opnemen met de nestor der Limburgse ornithologen, de heer Hens. De redactie verwacht in dit opzicht veel van de samenbundeling van alle notenkrakersgegevens uit ons gewest tot één overzichtelijke verhandeling, die binnenkort in het maandblad zal verschijnen van de hand van de heren ter Horst en van Nieuwenhoven. Tegen 10 uur wordt de vergadering gesloten.

te Heerlen op 10 december 1968

De heer Sterken vertoonde *Mirabilis Jalapa*, Nachtschone, opgekweekt uit zaad afkomstig uit Israël. Deze soort zelf stamt uit Peru. Het „wonderlijke” van deze is dat hij tegen de avond zijn bloemen opent, deze bloeien dan tot dat ze de volgende morgen door de zon beschenen worden, daarna openen ze zich niet meer. Kiest men de standplaats zodanig dat hij niet in de vroege morgen beschenen wordt, dan blijven de bloemen langer open. In ons land gedraagt hij zich als een éénjarige plant die ieder jaar opnieuw gezaaid moet worden, daar hij buiten bevriest. Hij bezit echter zwarte, vlezige knolvormige wortels, welke als Dahliaknollen kunnen overwinteren. Planten uit dergelijke knollen gekweekt bloeien niet alleen eerder, maar ook rijker dan zaailingen. Ook laat

hij zich heel gemakkelijk stekken. Eén plant kan zowel rode, gele als witte bloemen dragen. Er zijn ook variëteiten bekend met uitsluitend rode of witte bloemen. Deze zijn beroemd geworden in de erfelijkheidsleer en afbeeldingen ervan zijn in ieder leerboek te vinden. Omstreeks 1900 kruiste Correns een roodbloemige variëteit met een witbloemige. Uit het zaad ontstonden uitsluitend planten met rose bloemen. Van deze werd weer zaad gewonnen en het jaar daarop bestond het mengsel uit 25% planten met rode bloemen, 50% met rose bloemen en 25% witte bloemen. Correns herontdekte gelijktijdig met de Vries en Tcherniak (ieder met andere plantensoorten) de wetten van Mendel. Laatstgenoemde had reeds dergelijke proeven gedaan met erwten in 1865, maar zijn werk werd vergeten, omdat men toen meer belangstelling had voor de theorie van Darwin.

Br. Arnoud deelde het volgende mee: In Vannellus, No. 9, sept. 1968, schrijft G. Bosch over het zich verzamelen van Kwikstaartjes en zegt: „In de literatuur is van dit zich verzamelen voor de trek weinig te vinden”. Het lijkt mij daarom nuttig, alsnog mee te delen, dat ik dit zich verzamelen enkele jaren achtereenvolgens in Heerlen (Molenberg) heb waargenomen. In de zomer is deze vogel hier langs de Caumerbeek te zien, onder langs het Aambos, maar niet in hogerop gelegen tuinen. Ik was dus verrast hier tegen de avond van een mooie dag, eind augustus of begin september een nog al druk tsujik, de roep van de kwikstaart te horen. Meteen zag ik een groepje van ca. 10, witte kwikstaarten, die bij de nok van het dak druk doende waren. Hun verblijf daar was maar kort en ze verdwenen in de richting van de Schaesbergerbosjes.

In aansluiting hierop deel ik nog graag mee, dat vroeger, toen onze tuin en de onmiddellijke omgeving meer „bebost” waren ook goudhaantjes en staartmezen deze uitloper van het Aambos als trekweg naar de verderop liggende hellingbossen benut hebben.

Tenslotte werd op vrijdag 22 oktober door mij te Koningsbos een bonte kraai waargenomen.

De heer de Geus deelde mee, dat onlangs iemand gepromoveerd is die als een van zijn stellingen huldigde: de beste ontwikkelings-

hulp van W. Europa aan Afrika bestaat uit zijn trekvogels!

De heer Bult vertelde onderstaand voorval:

Op maandag 25 XI 1968 kwam de heer J. Coonen met een Klapekster bij me, die de dag tevoren in Schinnen gevangen werd. Op die zondag had deze vogel geprobeerd prooi te bemachtigen uit een voliere gelegen in de bebouwde kom van Schinnen.

Hij werd gesignaleerd en wekte de bezitsdrift van de volierehouder op. Er werden twee mussen geschoten en een vangnet deed de rest. De eigenaar verkeerde in de veronderstelling een bijzonder chique „Valkje” gevangen te hebben. Het was hem achteraf opgevallen dat eerder geschoten en achteloos op een plat dak geworpen mussen, sinds enige tijd spoorloos verdwenen.

De vogel die nogal geleden had door 't verblijf in een kooi, werd afgestaan aan de heer J. Coonen, die hem de vrijheid teruggaf.

Tijdens de korte gevangenschap werden meerdere mussen als voedsel geaccepteerd. Tijdens het vervoer in een doos werd een braakbal geproduceerd, waarin 'n mussepootje duidelijk te zien was.

J. E. Sluiter geeft in 't Prisma Vogelboek als voedsel op: „Kleine vogels, kleine zoogdieren, kikkers, hagedissen. De buit wordt vastgeklemd tussen takken, soms opgeprikt. In de winter houdt hij er 'n voedselterritorium op na en is dan agressief.”

Deze laatste eigenschap wordt door 't gebeurde te Schinnen bevestigd.

Ook de heer W. de Veen zag op 18 XII '50 een klapekster te Schinnen, welke herhaalde malen trachtte een merel uit een kooi te halen.

In 1963/64 overwinterde er een ex. te Ubachsberg. Deze vogel was steeds te vinden in 't zelfde, beperkte voedselterritorium. Vaak hebben we hem daar muizen zien vangen. Vooral in de namiddag werd hij actief, veel gevangen prooidieren werden dan opgeprikt.

Als broedvogel is de soort in Limburg wel verdwenen. Op doortrek wordt hij in voor- en najaar nog waargenomen.

De heer Schaakxs zag op 16 XI '68 nog een exemplaar in het Ransdalerveld.

Als slot van deze bijeenkomst werden talrijke kleurendia's vertoond, welke betrekking hadden op de natuur.

Volgen nog enkele vogelwaarnemingen uit 1968:

Waarnemingen van de heer Bult c.s.:

3 en 15 VI	Witgatje		Posterholt
6 VIII	Dwergmeeuw	1 ex.	Stevensweert
9 XI	"	2 ad.	Roermond
22 VIII	Midd. bonte specht	1 ex.	Posterholt
24 X	Kleine zwaan	2 ex.	Stevensweert
23 XI	"	15 ex.	Roermond
9 XI	Wilde zwaan	3 ex.	"
16 XI	Grauwe gans	2 ex.	Roermond

Waarnemingen van de heer de Veen:

27 VIII	Boomvalk	2 ad.	Schinnen
5 XI	Boerenzwaluw	1 ex.	"
5 X	Grasmus	1 ex.	"

De heer W. de Veen noteerde de volgende trekgegevens van de Wespindief te Schinnen.

Op 9 IX: 1 + 25 ex; op 10 IX: 10 ex; op 12 IX: 1 ex; op 15 X: 23 + 5 + 2 ex; op 20 X: 26 ex. waarbij 'n groep van 16 ex.

Wat de buizerdtrek betreft werden aanvankelijk op 20, 24 en 25 oct. slechts 'n enkele ex. gezien, doch op 4 en 5 nov. resp. 1 + 3 + 1 + 3 ex. en 13 keer 1 ex.

Van de heer Erkens te Beek kwamen onderstaande gegevens binnen:

Najaarstrek Grauwe gors te Neerbeek:

13 X	1 ex.	vroegste waarneming 7.30 a.m.
16 en 27 X	1 ex.	
22 en 27 X	2 ex.	
30 X	2x2 ex.	
31 X	2x1 ex.	
1 en 11 XI	1 ex.	4.45 p.m.

en verder:

12 V	Sperwer		Spaubeek
13 V	"		"
13 V	Ransuil	broedgeval	Brunssum
		3 ex.	
22 V	Steenuil	broedgeval	Beek
		5 ex.	
9 VI	Sperwer		St. Odilienberg
3 VII	Wespindief		De Hamert
3 VII	Buizerd	2 ex.	"
3 VII	Br. Kiekendief	2 ♀♀	"
		samen jagend	"
3 VII	"	1 ♂	"
3 VII	Gr. Klauwier	♀ en ♂	"
3 VII	Sprinkhaanrietzanger		"
3 VII	Waterral		"
5 VII	Putter		Neerbeek
6 VII	Kerkuil	broedgeval	Valkenburg
		3 ex.	

31 VII	Fluiter		Graetheide
1 VIII	Oeverloper		"
1 VIII	Ijsvogel		"
1 VIII	Appelvink		"
6 VIII	Kerkuil	broedgeval:	Beek
		6 eieren, 2 zeer kleine ex.,	
		5 ex. hebben nest verlaten	
11 VIII	Appelvink	♀	Spaubeek
8 IX	"	♂ en ♀	Graetheide
16 X	Visarend		Neerbeek
21 X	Merel	broedt op	"
		2 eieren. Nest na 3 dagen	
		verlaten	

4 XI	Sperwer		Neerbeek
27 XI	Sneeuwgors	overjarig ♂	Beek
28 XI	Smient	30 ♂♂	Geleen
			(ten Eysden)
zomer-	Tapuit	broedgeval	Neerbeek
maand.	Roodborsttapuit	2 x broed-	"
		geval	

Mededeling uit Echt:

Op 10 X zag G. Daelmans 3 exx. Visarenden, zwevend boven het Julianakanaal te Echt.

Tot slot nog enkele vlinderwaarnemingen van de heer Wiel Vranken over 1968:

<i>Vanessa atalanta</i> L.		<i>Vanessa cardui</i> L. (Distelvlinder)	
21-VII	1 exemplaar	5-VIII	4 afgevlogen
28-VII	4 afgevlogen	15-VIII	6 exemplaren
15-VIII	15 exemplaren	24-VIII	18 "
24-VIII	2 "	26-VIII	30 "
30-VIII	40 "	30-VIII	14 "
4-IX	35 "	4-IX	16 "
27-IX	4 "	9-IX	2 afgevlogen
1-X	1 afgevlogen	27-IX	3 exemplaren
4-X	15 exemplaren	1-X	2 "
13-X	2 "	13-X	1 exemplaar
20-X	3 "		

<i>Colias hyale</i> L. (Gele Lucernevlinder)		<i>Colias crocea</i> Fourcr Oranje Lucernevlinder	
26-VIII	1 exemplaar	15-IX	4 exemplaren
30-VIII	2 exemplaren	4-X	1 "
11-IX	1 afgevlogen	15-X	4 "
15-IX	4 exemplaren	19-X	6 "
18-X	1 exemplaar	18-X	1 "

<i>Autographa gamma</i> L.			
7-VII	6 exemplaren	4-IX	300 exemplaren
13-VII	40 "	9-IX	150 "
14-VII	80 "	27-IX	45 "
28-VII	160 "	1-X	10 "
5-VIII	10 afgevlogen	13-X	4 "
15-VIII	3 "	20-X	1 "
24-VIII	60 exemplaren		